

پیامدهای قاچاق کالا از منظر امنیت اجتماعی

تاریخ دریافت:

منیرالسادات صمدیان^۱

تاریخ پذیرش:

حسن کلاکی^۲

محمدسعید براتی مصلح^۳

چکیده

تبعات قاچاق بیش از آنکه اقتصادی باشد، اجتماعی است و امنیت اجتماعی را هدف قرار داده است. از این منظر، پژوهش حاضر در تبیین این مسئله که اولاً پیامدهای قاچاق کالا موثر بر ناامنی اجتماعی چیست؟ در ثانی کدام یک از پیامدهای قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی اثر بیشتری دارد؟ لذا هدف اصلی شناسایی نقش پیامدهای قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی و اینکه کدام عامل بر عامل دیگری ارجحیت دارد.

روش تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد. حجم نمونه آماری این تحقیق ۱۰۰ نفر از کارشناسان در شهر تهران که به نوعی با مقوله قاچاق طی ده سال اخیر مرتبط بوده اند، می باشد. روش گردآوری، کتابخانه ای و مطالعه اسنادی، ابزار پژوهش، روش تجزیه و تحلیل داده ها، استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون دوجمله ای و آزمون فریدمن برای تعیین درجه و اولویت بندی عوامل مورد بررسی قرار گرفته است. با مروری بر ادبیات نظری پنج عامل به عنوان پیامدهای قاچاق کالا شناسایی شده که با توجه به اهمیت و وزن هر یک از متغیرها به ترتیب اولویت: افزایش تورم، رکود صنعت، تضاد طبقاتی، سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی و شکست بازار داخلی بر ناامنی اجتماعی موثر می باشند. تحقیقات اندکی در حوزه قاچاق کالا صورت گرفته و پژوهش حاضر با تاکید بر پیامدهای قاچاق کالا بر امنیت اجتماعی نشان می دهد که در سه محور اصلی می توان خلاصه نمود: مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی ناشی از قاچاق کالا در حوزه مرزی، مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی و قضایی قاچاق کالا با رویکرد پیشگیری مبارزه با پیامدهای ناامنی اقتصادی ناشی از قاچاق کالا

واژه های کلیدی: قاچاق کالا، پیامدها، رکود صنعت و شکست بازارهای داخلی، تورم، شکاف

طبقاتی، ناامنی اجتماعی

۱- کارشناس ارشد آمار و عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا- نویسنده مسئول

۲- کارشناس ارشد مطالعات فرهنگی و عضو هیئت علمی سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا

۳- کارشناس ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی دانشگاه علوم انتظامی

مقدمه

قاچاق در لغت به معنی عملی است که برخلاف قانون به صورت پنهانی انجام می شود این پدیده به دلیل ماهیت پنهان خود در آمارهای رسمی کشور ثبت نمی شود و بر این اساس وجود آن موجب پنهان ماندن بخشی از عملکرد اقتصادی کشور خواهد شد این واقعیت می تواند بر عملکرد اقتصادی کشور به طور کلی تاثیر گذاشته و مشکلاتی جدی را ایجاد نماید (کولایی، ۱۳۸۶: ۱).

قاچاق یک پدیده چند بعدی است و تحت تاثیر سلسله وسیعی از عوامل واقع شده است بیشترین تاثیر آن بر نظام امنیتی، اقتصاد ملی و اجتماعی، سیاسی کشور است که تاثیر آن مشابه بعضی عوامل بین المللی است طبق آمارهای سال ۱۳۸۳ سالانه بین ۸۰۰ تا ۹۰۰ هزار انسان در جهان، به منظور کار اجباری، کار خانگی یا سوء استفاده جنسی قاچاق می شوند. پدیده قاچاق کالا یا تجارت غیر قانونی به نقل و انتقال کالا بدون پرداخت عوارض گمرکی و سود بازرگانی گفته می شود (همان). این پدیده از آن جهت مذموم شناخته می شود که بر امنیت کشور به جهت اقتصادی، اجتماعی، سیاسی آثار وخامت زیادی دارد. به عبارت دیگر، قاچاق پدیده ای چند وجهی است که آثار مخرب امنیتی آن قابل چشم پوشی نمی باشد. هر چند تحلیل های تئوریکی بسیاری در زمینه قاچاق صورت گرفته است، لیکن آنچه بر انگیزنده نگارش این مقاله گردیده است، بررسی پیامدهای ناشی از قاچاق کالا که منجر به ناامنی اجتماعی می گردد، می باشد.

بیان مساله

مطالعه و ملاحظه آمار و ارقام مربوط به کشفیات قاچاق کالا بیانگر آنست که روند قاچاق کالا روندی روبه رشد و فزاینده دارد. برآوردهای اولیه نشانگر آنست که حجم قاچاق کالا معادل نیمی صادرات غیرنفتی کشور است. این امر بیانگر وجود یک معضل در سطح ملی است که امروزه حتی بحث پیرامون ابعاد آن به سطح افکار عمومی نیز کشیده شده است و از سوی دیگر جستجوی امنیت از مهمترین کوششها و انگیزه های انسانی است. این کوشش با جوهر هستی انسان پیوند ناگسستنی دارد. مهمترین نیاز هر جامعه، خواه یک طایفه یا قبیله و چه قوم یا کشور، تامین امنیت اجتماعی، آن جامعه و افراد آن است.

برخی محققین با توجه به نقش مخرب قاچاق در اقتصاد کشور از آن به عنوان یکی از

پدیده‌هایی که امنیت جامعه را در ابعاد مختلف سیاسی، اقتصادی، فرهنگی، مدیریتی و انتظامی نشانه می‌گیرد، یاد کرده (تاری و غلامی باغی، ۱۳۸۸: ۱۱۱-۱۳۷؛ گیاه شناس، ۱۳۸۸) و بر ضرورت توجه همه جانبه (خلیفه و موسوی، ۱۳۸۸) به معضل قاچاق کالا و یافتن راه حل‌های اساسی تاکید کرده اند. با همین رویکرد جهت مقابله اساسی با قاچاق کالا باید شرایطی را ایجاد نمود تا با مطالعه دقیق عوامل تأثیرگذار بر قاچاق کالا و با اعمال راهکارهای مؤثر، تأثیرگذاری آن پدیده را خنثی سازیم. چرا که تجربه نشان داده است برخورد فیزیکی صرف با قاچاق کالا تنها در کشف ۵ تا ۱۰ درصد محموله‌های قاچاق مؤثر هستند (بهرامی و همکاران، ۱۳۸۴). محققان تلاش کرده اند تا زوایای مختلف قاچاق را در ابعاد فرهنگی، اقتصادی، سیاسی، مدیریتی و امنیتی بررسی نمایند (تصدیقی و تصدیقی، ۱۳۸۸: ۲۰۰-۲۲۵). قاچاق کالا پدیده‌ای به ظاهر اقتصادی است که برخی افراد سودجو برای کسب درآمد بیشتر به آن مبادرت می‌ورزند، اما تبعات قاچاق بیش از آنکه اقتصادی باشد، اجتماعی است و امنیت اجتماعی را هدف قرار داده است. از این منظر، پژوهش حاضر در تبیین این مسئله است که اولاً کدام یک از پیامدهای قاچاق کالا با امنیت اجتماعی اثر منفی دارد؟ در ثانی کدام یک از پیامدهای قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی اثر بیشتری دارد؟ لذا هدف اصلی شناسایی نقش پیامدهای قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی و اینکه کدام عامل بر عامل دیگر ارجحیت دارد.

پژوهش‌های پیشین

در جستجوی پیشینه این پژوهش، پژوهشگران مقاله به مراکز متعدد پژوهشی و مطالعاتی در داخل و خارج از ناجا مراجعه و به بررسی سوابق پژوهشی و مطالعاتی و شناسایی و جمع‌آوری برخی منابع مرتبط با موضوع و مصاحبه با برخی عوامل دست‌اندرکار مبارزه با قاچاق کالا پرداخته که در نتیجه کار پژوهشی اندکی در ارتباط با موضوع حاضر مشاهده گردیده است که به شرح ذیل بیان می‌گردد:

الف) پژوهش‌های انجام شده در حوزه قاچاق کالا

خسرو اول که در تاریخ به انوشیروان معروف است در سال ۵۶۱ میلادی در ماده سوم از صلح نامه منعقد با ژوسنینین، قیصر روم، چنین مقرر می‌دارد: تجار ایرانی و رومی، از این پس هم می‌توانند به تجارت بپردازند با این شرط که کالای آنان باید از دواير معمولی

گمرک بگذرد. مفاد این ماده از صلح نامه تاریخی به نحوی است که بند یک از ماده ۲۹ قانون امور گمرکی ایران تحت عنوان «تعریف به ماهیت از جرم قاچاق کالا» آمده است. (احمدی ۱۳۸۶: ۹۷) لذا در ارتباط با قاچاق کالا، پژوهش‌هایی انجام گرفته که برخی از مهمترین آن به شرح زیر ارائه می‌شود.

۱. پژوهشی تحت عنوان «بررسی عوامل مؤثر بر گرایش زنان به کار واسطه‌گری و قاچاق کالا و پیامدهای اجتماعی - فرهنگی آن» توسط معصومه معنایی در سال ۱۳۸۳ انجام شده است. یافته‌های تحقیق نشان می‌دهد که عوامل فقر اقتصادی، بی‌سوادی و کم‌سوادی، سودآوری این کار تشویق و تحریک دیگران، ضعف مبانی اعتقادی، کمبود اجناس و بالا بودن تقاضای جامعه، ضعف کنترل مأمورین و آغاز فعالیت مناطق آزاد از عوامل مؤثر در گرایش زنان به کار واسطه‌گری و قاچاق کالا هستند. از پیامدهای اجتماعی - فرهنگی آن بروز مسائل سوء اخلاقی، دستگیری و محکومیت زنان، متلاشی شدن کانون خانواده و زمینه‌سازی سایر تخلفات را می‌توان نام برد.

۲. پژوهش دیگری با عنوان «علل، عوامل و نیروهای دست اندر کار (سازمان) قاچاق کالا در استان سیستان و بلوچستان با تأکید بر شهر زاهدان» توسط علی حاجی‌نژاد در سال ۱۳۷۸ انجام شده است. یافته‌ها نشان داده که وجود مرزهای گسترده زمینی و دریایی و نیز فقدان فرصت‌های اشتغال مناسب در بسیاری از نقاط مرزی و نیز درآمد قابل توجه این فعالیت غیرقانونی، گرایش به انجام آن را شدت بخشیده است. همچنین ویژگی‌های خاص جغرافیایی، ساختار قومی و طایفه‌ای، انزوای سیاسی و تاریخی منطقه، عدم امکان کنترل مستمر و دقیق مرز از سوی دولت، وجود مهاجرین افغانی، مراودات و داد و ستدهای مرزنشینان با کشور همسایه شکل حادثری از پدیده قاچاق را در کشور به وجود آورده است و آن را به صورت فعالیت روزانه تعداد قابل توجهی از سکنه در آورده است.

۳. مقاله‌ای تحت عنوان «مطالعه و بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر قاچاق کالا در ایران» توسط امیر عبدالمحمدی در سال ۱۳۸۹ به رشته تحریر در آمده است. نتایج پژوهش بیانگر تأثیر توسعه ناموزون اقتصادی - اجتماعی بر متغیرهای اجتماعی مانند وابستگی اجتماعی و نگرش منفی قاچاقچیان از یک سو و تأثیر متغیرهای اجتماعی (افزایش نگرشهای منفی، کاهش وابستگی اجتماعی، کاهش تعهد اجتماعی و افزایش تعارض ارزشی) بر تکرار اقدام به قاچاق کالا و در نهایت تایید فرضیه اصلی مبنی بر تأثیر توسعه ناموزون اقتصادی - اجتماعی

بر تکرار اقدام به قاچاق کالا توسط قاچاقچیان می‌باشد. همچنین اقداماتی از قبیل: توزیع عادلانه امکانات و فرصتها میان اقشار و مناطق مختلف کشور، اعمال یکسان مقررات برای همه، تأکید رهبران مذهبی بر حرمت شرعی قاچاق کالا، افزودن بر ابعاد حیثیتی و اجتماعی مجازات‌ها، تقویت پیوند میان ملت و دولت، برخی از پیشنهادهای پژوهشگر برای کاهش قاچاق کالا در ایران می‌باشد.

(ب) پژوهش‌های انجام شده در حوزه امنیت اجتماعی

همچنین در حوزه امنیت اجتماعی پژوهش‌هایی به شرح زیر صورت گرفته است:

تحقیقی تحت عنوان «بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان کشور در سال ۱۳۸۵» توسط معاونت اجتماعی ناجا انجام شده که مهمترین نتیجه آن اینکه میانگین میزان ناامنی در کشور ۵۶/۳ درصد بوده که نسبت به سال قبل (۸۴) ۱۳/۶ درصد کاهش یافته است. بنابراین میزان امنیت در کشور در سال ۸۵ نسبت به سال قبل از آن افزایش یافته است.

تحقیقی تحت عنوان «بررسی تأثیرات طرح‌های مبارزه با جرایم اجتماعی در سطح فرماندهی انتظامی استان تهران در سال ۱۳۸۱، توسط معاونت اجتماعی ناجا انجام شده است. نتایج تحقیق حاکی از آن است که اکثریت افراد به اقدامات انجام شده نیروی انتظامی در برخورد با جرایم اجتماعی، رضایت دارند، اجرای طرح‌های مذکور را در کاهش جرایم اجتماعی بسیار مؤثر می‌دانند. اکثریت افراد معتقدند اجرای این گونه طرح‌ها بایستی به صورت همیشگی و مداوم باشد و در کنار آن به اقدامات و فعالیت آموزشی و فرهنگی نیز پرداخته شود. همچنین معتقد بودند که جمع‌آوری معتادین، ولگردها، اراذل و اوباش و مزاحمین خیابانی از سطح شهر سبب کاهش مفاسد و جرایم اجتماعی و اخاذی می‌گردد.

پایان‌نامه‌ای کارشناسی ارشد تحت عنوان نقش اجتماعی پلیس در احساس امنیت، در سال ۱۳۸۳ توسط پورمؤذن انجام شده که رابطه به رابطه نقش اجتماعی پلیس و احساس امنیت خانواده‌ها پرداخته و از یافته‌های این پژوهش می‌توان جهت شفاف‌سازی و تقویت نقش پلیس در برنامه‌های آموزشی و تعدیل کارکردهای پلیس بهره‌گیری کرد.

تحقیقی با عنوان بررسی مشارکت مردم در ایجاد حفظ و گسترش امنیت اجتماعی مراکز شهرستان‌های استان مازندران توسط خوش‌فر در سال ۱۳۸۴ انجام شده که نتایج تحقیق بیانگر به معنادار بودن نقش ناجا در گسترش امنیت اجتماعی در جامعه مورد مطالعه می‌پردازد

همچنین این پژوهش بین (احساس امنیت، گرایش به امنیت، سن، سطح تحصیلات) و (مشارکت در امنیت اجتماعی) همبستگی و روابط معناداری را نشان می‌دهد.

پایان‌نامه کارشناسی ارشد با عنوان بررسی نقش پلیس کوهستان در احساس امنیت شهروندان (گردشگران شمال تهران)، توسط بستو در سال ۱۳۸۶ انجام شده و نتایج تحقیق نشان داد حضور پلیس در کوهستان و در میان افراد متأهل، افراد مسن و نیز افرادی که دارای سطح تحصیلات بالایی هستند زن یا مرد باعث احساس امنیت می‌شود. این در حالی است که در میان افراد مجرد این احساس امنیت در سطح متوسط و پایین قرار دارد.

رساله دکترا تحت عنوان نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب توسط کریمایی در سال ۱۳۸۹ انجام شده و نتایج نشان داده که نیروی انتظامی با رویکرد ایجابی و از روش‌های پیشگیری از وقوع جرائم و ناهنجاری‌ها، تعامل اجتماعی با نهادها، نظارت بر انضباط اجتماعی و ارائه خدمات امنیتی انتظامی به مردم توانسته است، رضایتمندی مردم را در ارتقاء امنیت اجتماعی جلب نموده و بین همه مؤلفه‌های نامبرده در بالا با امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته همبستگی وجود دارد و به هر میزان مؤلفه‌های متغیر مستقل افزایش یابد ضریب امنیت اجتماعی جامعه نیز افزایش می‌یابد.

مبانی نظری

امنیت، عبارتست از احساس ایجاد شده‌ی حاصل از نگاه به آینده هر سیستم و اجتماعی انسانی است بطوری که هر قدر افق دید آدمی نسبت به آینده بیشتر شود احساس امنیت بیشتری می‌کند پس امنیت عبارت است از احساسی که نسبت به افق قابل پیش بینی آینده به ما دست می‌دهد (شایان مهر، ۱۳۸۰: ۱۴)

امنیت از دیدگاه مقام معظم رهبری، موهبتی الهی است که در کنار سایر نیازهای انسانی مانند نیاز به آب و غذا مطرح شده است {الذین اطعمهم من جوع و آمنهم من خوف} یعنی نجات از گرسنگی را با نجات از ناامنی در کنار هم قرار داده است (۱۲/بهمن/۷۰) از آنجا که امنیت به مثابه موهبتی الهی مطرح است، لذا پاسداری از امنیت نیز عبادت و امری معنوی است (باصری، ۱۳۸۷: ۴۴).

امنیت اجتماعی یعنی آرامش و آسودگی خاطری که جامعه برای اعضای خود ایجاد می‌کند. یکی از خصایص اصلی این نوع امنیت، آن است که جامعه مسئول پدیدآوردن آن

است. به عبارت دیگر باید بگوییم که یکی از وظایف و اهداف جامعه، همانا برقراری امنیت اجتماعی است، این امنیت به قلمروهایی از حفظ حریم فرد مربوط می‌شود که به نحوی در ارتباط با دیگر افراد جامعه هستند. امنیت اجتماعی از جمله حساس‌ترین و مهمترین امنیت‌ها، به شمار می‌رود، به صورتی که اگر امنیت در جامعه، به صورتی باشد که افراد نتوانند نمودار آینده خود را براساس گذشته خویش ترسیم کنند، رشد و توسعه امکان پذیر نخواهد شد و تحت تاثیر امیال افراد قرار می‌گیرد (لرنی، ۱۳۸۳: ۲۹).

در سطح کلان اجتماعی، امنیت اجتماعی بیش از هر چیز تحت تاثیر قاچاق کالا می‌باشد و قاچاق کالا از جمله معضلاتی است که زیان‌های پیدا و پنهانی را بر پیکره نظام اجتماعی - اقتصادی وارد می‌سازد تقاضای فراوان برای کالای قاچاق زمینه مناسبی جهت این شکل غیرقانونی از بازرگانی را فراهم می‌سازد.

در این قسمت از مبانی نظری به طور مفصل در دو بخش الف - امنیت اجتماعی و ب - قاچاق کالا می‌پردازیم.

الف - امنیت اجتماعی

• کارل دبیو دوویچ در تعریف امنیت اجتماعی می‌گوید: منظور از امنیت اجتماعی، گروه همبسته‌ای از مردم در یک سرزمین (قلمرو) در امتداد زمانی است که دارای احساس جمعی بسط یافته و نهادی شده، آداب و رسوم فراگیر، قدرتمند و به اندازه کافی قابل اطمینان بوده و حیات اجتماعی را در زمان طولانی بیمه می‌کند و تغییرات آرام توأم با انتظارات قابل پیش‌بینی را در میان مردمش تجربه می‌کند (Goetschel, ۱۹۹۹). وی در تعریف کاربردی خویش، امنیت اجتماعی را برابر با سطح توسعه انسانی و سطح نابرابری اقتصادی در نظر می‌گیرد (Goetschel, ۱۹۹۹).

• گکز (۱۹۹۹) معتقد است: امنیت اجتماعی در یک مفهوم وسیع، حقوق بشر، توسعه، مسائل جنسیتی و موارد دیگری را که به آن برچسب امنیت انسانی زده می‌شود، در بر می‌گیرد. وی علاوه بر مؤلفه‌های اخیر، مؤلفه‌های دیگری نظیر عدالت در سطح ملی، ریشه کن کردن فقر، آزادی نسل‌های آتی برای به ارث بردن یک محیط سالم را مطرح می‌سازد. آلکایر (۲۰۰۵) در تعریف خود از ناامنی اجتماعی، بر تهدیدات خشونت‌های داخلی، بحران‌های مالی، فقر، جنگ و رفتارهای جنایی (مجرمانه) متمرکز شده است (Goetschel, ۱۹۹۹).

• مولر در تعریف امنیت اجتماعی می‌گوید: توانایی یک جامعه برای دوام ویژگی‌های

اساسی آن در فرایند تغییرات محیطی و در برابر تهدیدات واقعی یا احتمالی و به طور خاص امنیت اجتماعی، توانایی محافظت و شرایط قابل پذیرش برای تکامل الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، پیوندهای اجتماعی، هویت ملی، مذهبی (مذاهب) و رسوم اجتماعی می باشد.

• مک سوئینی در تعریف امنیت اجتماعی می گوید: امنیت اجتماعی آن است که چگونه جوامع منافع و هویتشان را خلق و باز تولید می کنند (Bilgin, ۲۰۰۳). هایزمن نیز معتقد است: امنیت اجتماعی بر تهدیدات علیه هویت فرهنگی بیش از حد حاکمیت دولت‌ها متمرکز است (Bilgin, ۲۰۰۳).

در تأمین امنیت اجتماعی از منظر قانون اساسی در درجه اول به عهده نیروی انتظامی می باشد که اهم وظایف آن به شرح زیر است: بر اساس مواد مندرج در قانون ناجا خصوصاً ماده چهار این قانون که در واقع از اصول قانون اساسی گرفته شده است، مأموریت‌ها و وظایف زیر در اجرای بندهای قانون اساسی برای این نیرو در نظر گرفته شده است.

- تأمین نظم و امنیت داخلی (عموم) برابر قانون بر عهده‌ی ناجا می باشد.
- نیروی انتظامی برای تأمین امنیت ملزم به انجام اقدامات پیشگیرانه می باشد.
- مقابله با ناامنی‌های اجتماعی و عوامل مخل نظم و امنیت از مهمترین وظایف نیروی انتظامی است.

- مقابله با شورش، اغتشاشات، آشوب، ترور و ناهنجاری‌های سیاسی و اجتماعی از وظایف نیروی انتظامی است.

- ارتقای احساس امنیت در ذهن شهروندان یکی از وظایف نیروی انتظامی است.
- حضور مأمورین انتظامی به منظور تأمین نظم اجتماعی و ترافیکی در خیابان‌ها، میادین و مناطق جرم‌خیز ضروری است.

- امنیت کالای عمومی است و نیروی انتظامی نیز متعلق به همه شهروندان کشور می باشد و حقوق همه شهروندان باید از نظر پلیس یکسان باشد.

- حفاظت و تأمین امنیت جان، مال، ناموس و حیثیت و اخلاق شهروندان از وظایف نیروی انتظامی است و مقابله با هرگونه تعرض به موارد فوق از وظایف ناجا است.

- نیروی انتظامی حق تجسس در احوال شخصی شهروندان را ندارد، مگر به حکم قانون.
- نیروی انتظامی حق دستگیری شهروندان را مگر به حکم قانون ندارد و در صورت دستگیری در جرایم مشهود بایستی موضوع بلافاصله با حفظ صحنه‌ی جرم و جمع‌آوری

مستندات و ادله به مرجع قضایی گزارش شود.

- نیروی انتظامی در مراحل تحقیق و تعقیب بایستی از هتک حرمت و حیثیت افراد خودداری و از اعمال هرگونه شکنجه و آزار و اذیت روحی و جسمی در گرفتن اقرار پرهیز نماید.

- کلیه اقدامات و فعالیت‌های پلیس در جریان مقابله و پیشگیری باید قانونمند و در چارچوب قانون صورت پذیرد (قانون ناجا، مصوب تیر ۱۳۶۹).

تهدید امنیت اجتماعی، از جمله پیامدهای گسترش جرایم و آسیب‌های اجتماعی است، زیرا تامین امنیت اجتماعی در هر کشوری منوط به مراعات قواعد و قوانین و هنجارهای اجتماعی است. از سوی دیگر به اعتقاد بسیاری از کارشناسان، مهم‌ترین شاخص برای اندازه‌گیری امنیت اجتماعی، آسیب‌های اجتماعی است. فقر، بیکاری، انواع سرقت، قاچاق، کلاهبرداری، تجاوز، اعتیاد، فحشا از مهمترین مصادیق و شاخص‌های امنیت اجتماعی به شمار می‌روند (امیدوار و همکاران، ۱۳۸۴: ۹۱).

ب- قاچاق کالا

وارد کردن کالا به کشور یا خارج کردن کالا از کشور به طور غیر مجاز، بیرون بردن کالاهای تجاری از گمرک بدون تسلیم اظهارنامه و پرداخت حقوق گمرکی و سود بازرگان (معین، ۱۳۶۳: ۱۹۸) متاع قاچاق متاع ممنوع الورد ممنوع معامله در تداول کالائی بدون پروانه قانونی به کشور، گریزاندن از گمرک (دهخدا، ۱۳۳۴: ۱۹)

کالا در فرهنگ صبا به متاع، مال التجاره، لباس و اسباب خانه معنی شده است (بهشتی، ۱۳۶۵: ۸۱۵) کالا به سه گروه تقسیم می‌شود:

۱- کالای مشروط: کالایی است که صدور و ورود آن با کسب مجوز امکان پذیر است.
۲- کالای مجاز: کالایی است که صدور یا ورود آن با رعایت ضوابط نیاز به کسب مجوز ندارد.

۳- کالای ممنوع: کالایی است که صدور و ورود آن به شرع مقدس اسلام و یا به مجوز قانون ممنوع گردد (صوفی، ۱۳۸۹: ۳۶)

دلایل ورود کالاهای قاچاق

عمده ترین دلایل ورود کالاهای قاچاق وجود تقاضای زیاد برای اینگونه کالا و حقوق گمرکی و سود بازرگانی می باشد.

حقوق گمرکی و سود بازرگانی با هدف دفاع از تولیدات داخلی تعیین می شود و دولت با اعمال حقوق گمرکی و سود بازرگانی بالا بر کالاهای وارداتی قصد دارد از برخی تولیدات حمایت کند... به عقیده برخی کارشناسان یکی از عوامل موثر در گسترش ورود کالاهای قاچاق، مرزهای طولانی زمینی، دریایی و فقدان نظارت کافی بر آنهاست.

کارشناسان معتقدند گره کور فقدان رقابت بازار با اعمال تعرفه های سنگین بر واردات کالاهای مشابه تولیدات آنها باز نمی شود و بهره گیری بهینه از منابع و توانمندیهای اقتصادی و تخصیص بهینه منابع را دچار اختلاف می کند. به عقیده کارشناسان همزمان با ارتقا کمی و کیفی تولیدات داخلی، باید الگوی مصرف و فرهنگ مصرفی در جامعه مورد سنجش قرار گیرد (وطن پور، ۱۳۸۷: ۴۴).

قاچاق کالا، بازرگانی غیرقانونی است که اثرات اخلاسی زیادی بر متغیرهای امنیتی اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی کشور دارد. قاچاق کالا از یک سو درآمدهای گمرکی و مالیاتی دولت را کاهش می دهد، از سوی دیگر امکان کنترل استانداردهای تولید کالا را از بین می برد. همچنین قاچاق کالا در حجم بالا، تولید داخل را به چالش می کشاند. در نتیجه قاچاق کالا نظام اطلاعات و آمار عرضه و تقاضای مصرف در کشور مختل می شود و تصمیم گیری اقتصادی با اختلال و انحراف مواجه شده و سیاست گذاری ها، کارایی و تاثیر خود را از دست می دهند و رواج آن می تواند اساس نظم و امنیت را با مخاطره مواجه سازد. مهمترین علت گرایش افراد به قاچاق کالا را می توان سودآوری بالای آن دانست که اگر همراه با ریسک بالا نباشد، حجم قاچاق کالا را افزایش می دهد. ساختار نظام توزیع کالای یک کشور و قوانین مرتبط با آن از جمله عواملی هستند که می توانند نقش به سزایی در گسترش یا کاهش حجم قاچاق کالا به آن کشور را داشته باشد زیرا نظام توزیع سنتی که به ثبت اطلاعات کالا در خرید و فروش آن اجباری نمی باشد، امکان ردگیری مبدا تولید و ورود کالا مشخص نمی باشد لذا در می توان به عوامل ذیل به عنوان عوامل انگیزشی در قاچاق کالا اشاره داشت.

- ۱- محدودیت ها و ممنوعیت های وارداتی کالا در قوانین و مقررات
- ۲- نرخ های بالای حقوق گمرکی و سود بازرگانی
- ۳- عدم کنترل مبدا تامین کالا در بنگاه های عمده فروشی و خرده فروشی
- ۴- ارزان بودن کالای خارجی قاچاق
- ۵- وجود قوانین لازم و استانداردها و الزامات فنی لازم بر صنایع داخلی
- ۶- عدم اشتغال و بیکاری (فیروزجائی ۱۳۸۴: ۲۴)

پیامدهای قاچاق کالا

پیامدهای قاچاق کالا را می توان بر ناامنی اجتماعی به شرح زیر برشمرد:

- ۱- افزایش تورم،
- ۲- رکود صنعت،
- ۳- تضاد طبقاتی،
- ۴- سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی،
- ۵- شکست بازار داخلی

الف- رکود صنعت و شکست بازار داخلی

ورود غیر قانونی انواع کالاها از طریق مرزهای کشورهای همسایه که عمده ترین آن در سال های اخیر پارچه، لوازم صوتی و تصویری، دوربین های عکاسی و فیلمبرداری، اسباب بازی و لوازم آرایشی و بهداشتی، قطعات رایانه که باعث شکست بازار داخلی و رکود صنعت و ایجاد ناامنی و تورم و بیکاری و فقر و عدم سرمایه گذاری داخلی و نهایتاً ناامنی و عدم امنیت می گردد، می شود.

ب- شکاف طبقاتی

فرهنگ مصرف کالاهای خارجی و فراگیر شدن روحیه تجمل گرایی و اشرافی گری و رقابت در این راه و هنگامی که در کنار فرهنگ سودجویی و فزون طلبی قاچاقچیان قرار می گیرد زمینه ساز شکل گیری شکاف طبقاتی می گردد. با ورود کالاهای لوکس و ارزان امکان خرید و مصرف کالا افزایش یافته و فرهنگ مصرف گرایی و تنوع طلبی

گسترده تر می شود و روحیه صرفه جویی نیز کم رنگ می شود. مادامی که الگوی مصرف در کشور ما با الگوی تولید هماهنگ نباشد، در اختیار داشتن اجناس خارجی نوعی ارزش و برتری به شمار آید و تعصب و تعهدی نسبت به تولیدات خودی احساس نشود، اشتیاق به مصرف بیش از پیش کالاهای خارجی از بین نخواهد رفت و این امر هم به ادامه کار توسط قاچاقچیان دامن زده و هم اینگونه مصرف کردن امتیاز برای افراد جامعه و به مرور زمان ایجاد فاصله های زیاد طبقاتی می گردد.

ج- اختلال در نظام ارزی کشور

قاچاق کالا از سویی تقاضا برای ارز را در بازار غیررسمی داخل افزایش می دهد و افزایش قیمت داخلی ارز، خاصیت تورم زائی دارد و از سوی دیگر با افزایش عرضه کالاها در داخل و جلوگیری از افزایش قیمت آنها در نظام ارزی اختلال ایجاد می کند. قاچاق کالا چه در شکل قاچاق کالاهای وارداتی و چه در شکل قاچاق کالاهای صادراتی موجب خروج ارز از کشور می شود و این امر پشتوانه های مالی کشور را با تزلزل روبه رو می سازد و با افزایش تورم افزایش ثروت های نامشروع، رانت خواری و بی عدالتی و ناامنی در جامعه افزایش پیدا می کند.

د- سلطه شرکت های چند ملیتی

شرکت های چند ملیتی به عنوان بخش مهمی از اقتصاد جهان، از اهمیت بسیاری برخوردار بوده و گسترش فعالیت ها از مرز کشورها فراتر رفته و در سراسر جهان توسعه یافته است. به موازات گسترش جهانی این شرکت ها، کشورهای تازه صنعتی به صورت یکی از مراکز اصلی حضور و فعالیت این شرکت ها درآمده است و این شرکت ها با نفوذ در اقتصاد سایر کشورها باعث از بین رفتن اعتماد در مردم و عدم سرمایه گذاری در بخش اقتصاد و ایجاد ناامنی می گردند (موسسه تدبیر اقتصاد، ۱۳۸۳: ۵۶).

با عنایت به اینکه محورها و عوامل اثرگذار بر ناامنی اجتماعی ناشی از قاچاق کالا فراوان می باشد لذا در این مقاله در چند عامل محدود می کنیم که شامل:

۱- افزایش تورم،

۲- رکود صنعت،

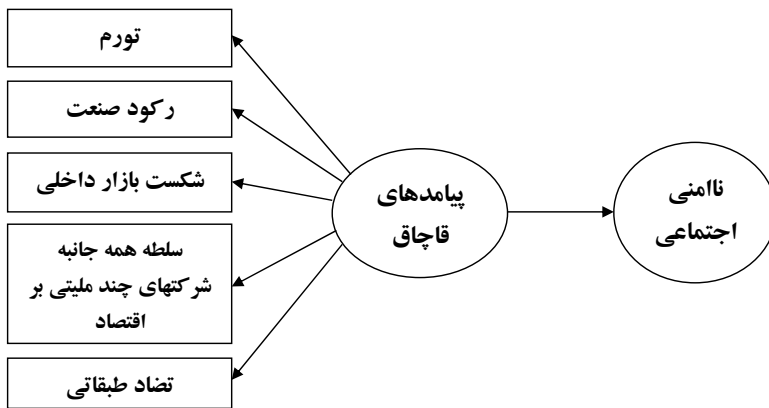
۳- تضاد طبقاتی،

۴- سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی،

۵- شکست بازار داخلی بر ناامنی اجتماعی در قالب الگوی نظری به شرح زیر می باشد.

الگوی نظری پژوهش

با توجه به مبانی نظری فوق، پیامدهای قاچاق کالا به تفصیل تشریح گردیده که در پنج محور یا متغیرهای زیر موجب ناامنی اجتماعی می شود. این پنج عامل شامل: تورم، رکود صنعت، شکست بازار داخلی، سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد، تضاد طبقاتی، از پیامدهای قاچاق کالا است که بر ناامنی اجتماعی اثرگذار است.

فرضیات تحقیق

- به نظر می رسد افزایش تورم ناشی از قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی موثر است.
- به نظر می رسد رکود صنعت ناشی از قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی موثر است.
- به نظر می رسد شکست بازار داخلی ناشی از قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی موثر است.
- به نظر می رسد سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد ناشی از قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی موثر است.
- به نظر می رسد تضاد طبقاتی ناشی از قاچاق کالا بر ناامنی اجتماعی موثر است.

روش شناسی تحقیق

روش تحقیق: روش تحقیق توصیفی و از نوع پیمایشی می باشد.

تعریف نظری و عملیاتی متغیرها: در این پژوهش، پیامدهای قاچاق کالا به عنوان یکی از مهمترین عوامل ناامنی در جامعه، به عنوان متغیر مستقل شناخته شده که بر ناامنی یا امنیت اجتماعی به عنوان متغیر وابسته، اثرگذار است.

پیامدهای قاچاق کالا: در سطح کلان اجتماعی، امنیت اجتماعی بیش از هر چیز تحت تاثیر قاچاق کالا می باشد و قاچاق کالا از جمله معضلاتی است که زیان های پیدا و پنهانی را بر پیکره نظام اجتماعی - اقتصادی وارد می سازد تقاضای فراوان برای کالای قاچاق زمینه مناسبی جهت این شکل غیرقانونی از بازرگانی را فراهم می سازد. در این پژوهش، پنج عامل به عنوان پیامدهای قاچاق کالا شناخته شده که دارای پنج عامل موثر، شامل: تورم، رکود صنعت، شکست بازار داخلی، سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد، تضاد طبقاتی، از پیامدهای قاچاق کالا است که بر ناامنی اجتماعی اثرگذار است.

امنیت و ناامنی اجتماعی: مولر در تعریف امنیت اجتماعی می گوید: توانایی یک جامعه برای دوام ویژگی های اساسی آن در فرایند تغییرات محیطی و در برابر تهدیدات واقعی یا احتمالی و به طور خاص امنیت اجتماعی، توانایی محافظت و شرایط قابل پذیرش برای تکامل الگوهای سنتی زبان، فرهنگ، پیوندهای اجتماعی، هویت ملی، مذهبی (مذاهب) و رسوم اجتماعی می باشد. آلکایر^۱ (۲۰۰۵) در تعریف خود از ناامنی اجتماعی، بر تهدیدات خشونت های داخلی، بحران های مالی، فقر، جنگ و رفتارهای جنایی (مجرمانه) متمرکز شده است (Goetschel, ۱۹۹۹).

حجم نمونه و جامعه تحقیق: حجم نمونه آماری این تحقیق به صورت کل شمار که شامل ۱۰۰ نفر از کارشناسان در شهر تهران که با مقوله قاچاق طی ده سال اخیر مرتبط بوده اند، می باشد. از این طریق، نیازی به تعیین نمونه گیری نبوده است.

روش تجزیه و تحلیل داده ها: در بخش کتابخانه ای اطلاعات جمع آوری، تلخیص و طبقه بندی گردید و در بخش پرسشنامه پس از تکمیل پرسشنامه ها، کنترل و ویرایش

آنها، سوالات کدگذاری و شاخص‌های مورد نظر مطابق مدل ارائه شده مورد ارزیابی قرار گرفته است. سپس با استفاده از نرم افزار SPSS آزمون دوجمله‌ای و آزمون فریدمن برای اولویت بندی عوامل موثر استفاده شده است.

یافته های توصیفی

در این مقاله نتایج آزمون های آماری براساس نظر کارشناسان درگیر با مقوله قاجاق کالا در استان تهران مورد تجزیه و تحلیل قرار می گیرد. از آنجایی که تعداد پاسخگویان صد نفر بودند لذا ضرورتی به ذکر درصد فراوانی نبوده بلکه فراوانی بیانگر درصد آن نیز می باشد.

ردیف	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	جمع
۱	۰	۱۰	۱۵	۴۵	۳۰	۱۰۰
۲	۲	۸	۱۷	۳۳	۴۰	۱۰۰
۳	۱	۴	۴۰	۲۵	۳۰	۱۰۰
۴	۲	۲	۵۰	۳۱	۱۵	۱۰۰
۵	۱	۲	۶۰	۲۰	۱۷	۱۰۰
۶	۰	۸	۱۷	۳۵	۴۰	۱۰۰
۷	۱	۳	۵۱	۲۹	۱۶	۱۰۰
۸	۲	۶	۱۷	۳۵	۴۰	۱۰۰
۹	۰	۸	۴۵	۱۷	۳۰	۱۰۰
۱۰	۲	۱	۳۳	۳۸	۲۶	۱۰۰
۱۱	۰	۲	۲۸	۵۴	۱۶	۱۰۰
۱۲	۴	۰	۲۸	۳۱	۳۷	۱۰۰

- ۴۵ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش تورم ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد زیاد می باشد.
- ۴۰ - درصد کارشناسان معتقدند که افزایش ثروت و قدرت نامشروع ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد خیلی زیاد می باشد.
- ۴۰ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش رانت خواری ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد متوسط می باشد.
- ۵۰ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش بی عدالتی ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد متوسط می باشد.
- ۶۰ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر وابستگی اقتصادی ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد متوسط می باشد.
- ۴۰ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش بیکاری ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد خیلی زیاد می باشد.
- ۵۱ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش جرم و بزه ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد متوسط می باشد.
- ۴۰ - درصد کارشناسان معتقدند که تاثیر افزایش تزلزل خانواده ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد خیلی زیاد می باشد.
- ۴۵ - درصد کارشناسان معتقدند که افزایش بی میلی به زندگی بر عدم امنیت اجتماعی در حد متوسط می باشد.
- ۳۸ - درصد کارشناسان معتقدند که افزایش خشونت ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد زیاد می باشد.
- ۵۴ - درصد کارشناسان معتقدند که افزایش فشارهای روانی ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد زیاد می باشد.
- ۳۷ - درصد کارشناسان معتقدند که افزایش هنجارشکنی ناشی از قاچاق کالا بر عدم امنیت اجتماعی در حد خیلی زیاد می باشد.

یافته های استنباطی

برای آزمون فرضیات تحقیق از آزمون دوجمله‌ای و تحلیل واریانس فریدمن به شرح زیر

مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است.

الف. بررسی نتایج آزمون دوجمله ای

آزمون دوجمله ای به منظور تعیین بر خورداری جامه آماری مورد نظر از یک ویژگی یا متغیر مشخص بکار برده می شود. فرض صفر در این آزمون نظر کارشناسان هریک از عوامل ناشی از قاچاق کالا که منجر به عدم امنیت اجتماعی می شود را نشان می دهد.

عوامل ناشی از قاچاق کالا	احتمال مشاهده شده	مقدار Z	نتیجه آزمون
افزایش تورم	۹۳/۴	۶/۸	رد فرض صفر
رکود صنعت	۸۰/۴	۵/۹	رد فرض صفر
شکست بازار داخلی	۸۰/۴	۵/۹	رد فرض صفر
سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد	۸۵/۷	۶/۱	رد فرض صفر
تضاد طبقاتی	۷۲/۷	۳/۹	رد فرض صفر

درجه اولویت اثر گذاری متغیرهای اثر گذار پیامدهای قاچاق کالا موثر بر امنیت اجتماعی به شرح زیر می باشد:

- افزایش تورم با مقدار ۶/۸ دارای بیشترین مقدار اثر گذاری نسبت به سه عامل فوق از پیامدهای قاچاق کالا می باشد که بر امنیت اجتماعی اثر منفی دارد.
- سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد با مقدار ۶/۱ دارای دومین عامل اثر گذار از پیامدهای قاچاق کالا میباشد که بر امنیت اجتماعی اثر منفی دارد.
- رکود صنعت و شکست بازار داخلی با مقدار ۵/۹ دارای سومین و چهارمین عامل اثر گذار از پیامدهای قاچاق کالا میباشد که بر امنیت اجتماعی اثر منفی دارد.
- تضاد طبقاتی نسبت به چهار عامل فوق با مقدار ۳/۹ دارای کمترین عامل اثر گذار از پیامدهای قاچاق کالا میباشد که بر امنیت اجتماعی اثر منفی دارد.

جدول فوق نتایج آزمون دوجمله ای هر یک از عوامل ناشی از قاچاق کالا از نظر کارشناسان را نشان می دهد که پنج عامل نظیر: افزایش تورم، رکود صنعت و شکست بازار داخلی، سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد و تضاد طبقاتی از پیامدهای اصلی قاچاق کالا می باشد که بر امنیت اجتماعی اثر منفی دارد. به عبارت دیگر، برابر نتایج آزمون

دو جمله ای که بر اساس پاسخ کارشناسان بدست آمده است هر ۴ عامل پیامد قاچاق کالا که منجر به عدم امنیت می شود، مورد تایید می باشد.

بررسی نتایج آزمون تحلیل واریانس فریدمن

از آزمون تحلیل واریانس فریدمن به منظور رتبه بندی اجزا و عوامل ناشی از قاچاق کالا منجر به عدم امنیت بهره گرفته شده است. براساس این آزمون میزان اهمیت و وزن هر یک از متغیرها به دست می آید.

در این جا به بررسی یافته های حاصل از این آزمون می پردازیم

اولویت بندی	رتبه میانگین	عوامل ناشی از قاچاق کالا
اول	۴/۱	افزایش تورم
دوم	۴/۰۲	رکود صنعت
پنجم	۳/۶	شکست بازار داخلی
چهارم	۳/۸	سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد
سوم	۳/۹	تضاد طبقاتی

همان گونه که از جدول فوق پیداست پنج عامل فوق از پیامدهای قاچاق کالا با توجه به اهمیت و وزن هر یک از متغیرها به ترتیب شامل افزایش تورم، رکود صنعت، تضاد طبقاتی، سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی و شکست بازار داخلی را علیه امنیت اجتماعی در جامعه به همراه دارد.

بحث و جمع بندی

گفتنی است که نتایج تحقیق حاضر با تحقیق چند تن از محققان به شرح زیر مورد مقایسه قرار گرفته، نتیجه یافته های تحقیق ارائه و در پایان، پیشنهاداتی مرتبط نیز ارائه گردیده است.

مقایسه با تحقیقات پیشین

تحقیقات اندکی در حوزه قاچاق کالا صورت گرفته است اما با توجه به اهمیت این موضوع در شرایط تحریم های اقتصادی و پیامدهای منفی امنیت اجتماعی آن در جامعه نباید غافل ماند و نیاز به تحقیقات بیشتری در این زمینه هستیم. با این توصیف تحقیقات اندک

حاکمی از محورهای مختلف پیامدهای منفی قاچاق کالا در کشور می‌باشیم.

به عنوان مثال در تحقیق خانم معنایی (۱۳۸۳) که در آن به نقش زنان در قاچاق کالا اذعان داشته و به پیامدهای اجتماعی قاچاق کالا اشاره کرده است که عبارتند از: بروز مسائل سوء اخلاقی، دستگیری و محکومیت زنان، متلاشی شدن کانون خانواده و زمینه‌سازی سایر تخلفات. همچنین در تحقیق حاجی نژاد (۱۳۷۸) در خصوص پیامدهای قاچاق کالا به ناامنی اجتماعی در حوزه مرزی با کشورهای همسایه اشاره داشته و معتقد است پیامدهای اصلی قاچاق کالا در سیستان و بلوچستان شامل: انزوای سیاسی و تاریخی منطقه، عدم امکان کنترل مستمر و دقیق مرز از سوی دولت، وجود مهاجرین افغانی، مرادات و داد و ستدهای مرزنشینان با کشور همسایه می‌باشد. در تحقیق امیر عبدالمحمدی (۱۳۸۹) نیز همانند تحقیقات فوق، به پیامد قاچاق کالا اشاره داشته و معتقد است که قاچاق کالا یکی از پیامدهای شوم توسعه ناموزون و روابط اجتماعی ناعادلانه است که در ساخت اجتماعی ناموزون یعنی همان اختلاف شدید طبقاتی و منطقه‌ای متبلور شده و دو گروه غنی و فقیر متمرکز هر یک به دنبال ارضاء نیازهای خود پدیده قاچاق کالا را به وجود می‌آورند گروه فقیر برای رفع نیازهای اولیه زیستی و گروه غنی برای رفع نیازهای کاذب و تأمین تجملات زندگی.

نتیجه

اگر چه تحقیق حاضر همسو با تحقیق عبدالمحمدی به تضاد طبقاتی به عنوان پیامد اصلی قاچاق کالا اشاره داشته اما این عامل در میان پنج عامل دیگر در رتبه سوم قرار دارد. لذا افزایش تورم و رکود صنعت دارای بالاترین ضریب اثر گذار پیامدهای قاچاق کالا در این تحقیق تحلیل گردیده اگر چه نباید نسبت به دو عامل دیگر؛ شکست بازار داخلی و سلطه همه جانبه شرکت های چند ملیتی بر اقتصاد غافل ماند. با این وجود تحقیقات اندک در زمینه قاچاق کالا نشان می‌دهد که قاچاق کالا دارای پیامدهای گسترده امنیتی و اجتماعی در کشور می‌باشد که پیامد ناامنی اجتماعی، پیامد ناامنی اقتصادی و پیامدهای ناامنی مرزی حاصل از یافته های متفاوت پژوهش های فوق می‌باشد و نباید در این زمینه غافل ماند، بلکه مطالعه تحقیقات طولی را در این زمینه می‌طلبد.

پیشنهادها

از این رو با توجه به نتایج تحقیقات فوق و بلاخص تحقیق حاضر، راهکارهای پیشنهادی مبارزه با قاچاق کالا در سه محور مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی ناشی از قاچاق کالا در حوزه مرزی، مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی و قضایی قاچاق کالا با رویکرد پیشگیری و مبارزه با پیامدهای ناامنی اقتصادی ناشی از قاچاق کالا، به شرح زیر پیشنهاد می شود:

الف- مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی ناشی از قاچاق کالا در حوزه مرزی

متأسفانه نرخ بالای بیکاری در نواحی مرزی استان های هدف مبارزه با قاچاق، نظیر استان های هرمزگان، آذربایجان غربی، سیستان و بلوچستان، کردستان و ... باعث شده تا حرمت و قبح فعل قاچاق کالا در این نواحی از بین رفته و سهل الوصول و بالا بودن درآمدهای حاصل از قاچاق باعث شده تا حتی برخی دامپروران و کشاورزان نیز شغل خود را رها کرده و به سمت فعالیت های غیرقانونی گرایش پیدا کنند و از این وضعیت نیز احساس رضایتمندی داشته و حتی خواهان عدم برخورد جدی ماموران انتظامی در این خصوص هستند.

با توجه به تشکیل کارگروه ویژه اشتغال در دولت و توجه ویژه مسئولین ارشد نظام، به محرومیت زدایی و ایجاد رفاه و آبادانی در نواحی مرزی، فعال سازی و ایجاد رونق در فعالیت بازارچه های مرزی در جهت تامین معیشت مرزنشینان و تحقق اهداف ایجاد، استفاده از ظرفیت های قانون ساماندهی مبادلات مرزی، امکان تسری و انطباق درآمدهای حاصل از قاچاق به امر اشتغال زایی در مناطق مرزی، استفاده حداکثری از تمامی ظرفیت های وزارت کشور، وزارت جهادکشاورزی در اشتغال زایی در نواحی مرزی آسیب پذیر از قاچاق، می توان تا حدود زیادی مشکلات مربوطه به فقر و محرومیت و بیکاری مناطق مرزی آسیب پذیر از قاچاق را مرتفع نمود.

- بهبود وضعیت معیشتی و شرایط اقتصادی در استان های مرزی از نظر تولید و اشتغال
- پشتیبانی مادی و معنوی از نیروهای متعهد و دلسوز در جدار مرزی و سیستم قضایی و تعزیراتی

- ارزیابی عملکرد نظام گمرکی و اصلاح آن در پیشگیری از قاچاق کالا
- هماهنگی با همسایگان به منظور تامین انضباط و امنیت اقتصادی مرز
- با پرداخت هزینه لازم، با استفاده از نیروهای سالم، متعهد و متخصص کشور، مرزهای خاکی و آبی خود را کنترل نماییم.

ب- مبارزه با پیامدهای ناامنی اجتماعی و قضایی قاچاق کالا با رویکرد پیشگیری

قاچاق کالا آثار و تبعات متعددی از جمله اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و امنیتی دارد. بنابراین لازمه برخورد قاطع با این پدیده شوم و مخرب، بهره‌گیری از تمام ظرفیتها و امکانات است. در واقع برای مقابله با هر بعد قاچاق کالا باید از ابزار لازم بهره‌گیری کرد و بدیهی است استفاده صرف از اهرم اطلاعاتی و انتظامی یا فرهنگی منتج به نتیجه مطلوب و مورد انتظار نمیشود از این رو، برای افزایش ریسک قاچاق باید مقابله حقوقی با قاچاقچیان را نیز در دستور کار قرار داد. یعنی با شناسایی خلاءها و نواقص قانونی و اصلاح آنها و یا حتی تصویب قوانین جدید، بسترهای سوء استفاده قاچاقچیان را از بین برد و با اعمال مجازاتهای بازدارنده ریسک آن را افزایش داد.

- ساماندهی راهکارهای امنیتی و انتظامی در مبارزه با قاچاق کالا
- قوانین مربوط به منع قاچاق، برای قضات دادگاه انقلاب و سایر دادگاهها روشن باشد.
- تقویت جامعه‌گرایی و مبارزه با فردگرایی افراطی
- تقویت قانون‌گرایی در امر مبارزه با قاچاق کالا
- تقویت مبانی مذهبی مردم (بهره برداری از آرای علما در جهت مبارزه با قاچاق کالا)
- برخورد قاطعانه با مجرین
- استفاده از افراد سالم و صلاحیت دار در برخورد با مجرمین
- برقراری ارتباط نزدیک تر با همسایگان و ایجاد سیستم یکسان در مبارزه با قاچاق کالا
- ایجاد زمینه اشتغال برای افراد بیکار و جویای کار

ج- مبارزه با پیامدهای ناامنی اقتصادی ناشی از قاچاق کالا

یکی از عمده دلایلی که میل به خرید و مصرف کالاهای خارجی و قاچاق را تقویت نموده و سبب ناامنی اقتصادی ناشی از قاچاق کالا گردیده؛ افزایش واردات کالاهای خارجی و قاچاق کالا به کشور، کیفیت پایین و غیررقابتی برخی کالاهای تولید داخل نسبت به تولیدات مشابه خارجی است. از طرفی برخی عوامل نظیر، جذابیت، نوع بسته بندی، قیمت کالاهای خارجی، تنوع و ... نیز در مصرف و قاچاق این قبیل کالاها بی تاثیر نمی باشد. لذا افزایش کیفیت کالای داخلی، راهی جدی برای پیشگیری از قاچاق است.

- اطمینان دادن به تولیدکنندگان در خصوص ایجاد فضای سالم اقتصادی با تثبیت قوانین

و مقررات

- اعمال سیاست های اقتصادی مناسب دولت برای تشویق مردم به مصرف کالای داخلی

- در نظر گرفتن مجازات های قانونی سنگین به منظور پیشگیری از تحقق قاچاق و برخورد

قاطع ناجا و مراجع قضایی

- نظارت و بازرسی بر اجرای صحیح قانون در ارتباط با سازمان های مسئول

- افزایش ریسک قاچاق از طریق مبارزه قاطع و پیگیر

منابع و مأخذ:

- احمدی، عبد... (۱۳۸۶)، قاچاق کالا یا تجارت جرم، فصلنامه پیشگیری از جرم نیروی انتظامی، سال دوم، شماره پنجم.
- الهامی، خلیل (۱۳۸۸)، مردم، امنیت اقتصادی و قاچاق کالا و ارز، مجموعه مقالات همایش انضباط، امنیت اقتصادی و پدیده قاچاق کالا و ارز، تهران.
- باصری، احمد (۱۳۸۷)، مروری مجمل بر طرح ارتقای امنیت اجتماعی-اخلاقی شهروندان از آغاز تا کنون، فصلنامه پایتخت، سال اول، شماره اول.
- بهشتی، محمد (۱۳۶۵)، فرهنگ صبا، تهران: انتشارات صبا.
- بستو، رضا (۱۳۸۶)، بررسی نقش پلیس کوهستان در احساس امنیت شهروندان (گردشگران شمال تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی به راهنمایی مهری نژاد، سیدابوالقاسم، دانشگاه علوم انتظامی ناجا، دانشکده فرماندهی و ستاد.
- تاری، فتح الله و غلامی باغی، سعید (۱۳۸۸)، چالش‌های فضای کسب و کار و نظام تعرفه‌ای و نقش آن بر قاچاق کالا، نخستین همایش ملی قاچاق کالا و امنیت اجتماعی، اسفندماه، بوشهر، ایران، ص ۱۱۱-۱۳۷.
- تصدیقی، محمد علی؛ تصدیقی، فروغ (۱۳۸۸)، مؤلفه‌های امنیت اجتماعی و مبارزه با قاچاق کالا در مناطق مرزی جنوب، نخستین همایش ملی قاچاق کالا و امنیت اجتماعی، اسفندماه، بوشهر، ایران، ص ۲۰۰-۲۲۵.
- دهخدا، علی اکبر (۱۳۳۴)، لغت نامه دهخدا، تهران: چاپ سیروس.
- جواد گیاه شناس (۱۳۸۸)، توسعه فرهنگی: تاملی بر راهکار کاهش قاچاق کالا در جنوب کشور، نخستین همایش ملی قاچاق کالا و امنیت اجتماعی بوشهر.
- فیروز جانی، مختار (۱۳۸۴)، قاچاق کالا و ارز، تهران: نشر قانون.
- خوش فر، غلامرضا (۱۳۷۸)، نقش امنیت در تحقق قانونگرایی در جامعه، تهران، اطلاعات سیاسی، شماره ۱۴۳ و ۱۴۴.
- خلیفه، حسین و موسوی، سید احمد (۱۳۸۸)، بررسی پیامدهای فرهنگی قاچاق کالا در استان بوشهر، نخستین همایش ملی قاچاق کالا و امنیت اجتماعی، اسفند ۱۳۸۸، بوشهر، ایران.
- شایان مهر، علیرضا (۱۳۸۰)، دایره المعارف تطبیقی علوم اجتماعی، تهران: سازمان انتشارات کیهان
- صوفی، علیرضا (۱۳۸۹)، نقش پلیس در مقابله با جرائم اقتصادی، مجموعه مقالات همایش ملی امنیت و صنعت، دفتر تحقیقات کاربردی قزوین.
- عبدالمحمدی، امیر (۱۳۸۹)، مطالعه و بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر قاچاق کالا در ایران، فصلنامه نظم و امنیت انتظامی. سازمان تحقیقات و مطالعات ناجا.
- کولائی، الهه (۱۳۸۶)، عوامل و انگیزه‌های قاچاق انسان (با تأکید بر آسیای مرکزی)، فصلنامه سیاست،

مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۳۷ ش ۴.

- کریمائی، علی اعظم (۱۳۸۹)، نقش نیروی انتظامی در تأمین امنیت اجتماعی، ارائه الگوی مناسب، رساله دکتری، دانشگاه دفاع ملی.

- معین، محمد (۱۳۶۳)، فرهنگ فارسی معین، تهران انتشارات امیر کبیر، چاپ هشتم.

- موسسه تحقیقاتی تدبیر اقتصاد (۱۳۸۳)، بررسی عوامل موثر بر قاچاق در ایران، تهران.

- معاونت اجتماعی (۱۳۸۵)، بررسی میزان احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان کشور، معاونت اجتماعی ناجا.

- معاونت اجتماعی و ارشاد ناجا استان تهران (۱۳۸۱)، بررسی تأثیرات طرح‌های مبارزه با جرایم اجتماعی در شهرستان‌های کرج، شهریار، ساوجبلاغ، اسلامشهر، فرماندهی انتظامی استان تهران.

- وطن پور، علیرضا (۱۳۸۷)، قاچاق کالا و تأثیر آن بر امنیت ملی، نشریه بررسی‌های بازرگانی، شماره ۲۸، فروردین و اردیبهشت.

- Heydari,GH;Hosseini,M.A.(2006)."An Estimation of Tea Smuggling in IRAN".Eqtesad-Ekeshavarzi va towse'e.vol14

- Goetschel Laurent,(1999), globalizatiinand seeyritv.

- Bilgih, pinar(2003) end ividual and sociae dimentions of security